

**INGLIZ TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY KOMMUNIKATIV
YONDASHUVLAR, REAL HAYOTIY MULOQOT EHTIYOJLARI,
PSIXOLINGVISTIK TAMOYILLAR VA INTEGRATSIYALASHGAN
KO'NIKMALAR RIVOJLANTIRISH**

MASHHURA SAFOQULOVA NASRULLAYEVNA

Navoiy viloyati Uchquduq tumani 1-son texnikumi

Ingliz tili

ANNOTATSIYA

Ushbu tadqiqot ingliz tilini o'qitishda zamonaviy kommunikativ yondashuvlarni o'rganadi va real hayotiy muloqot ehtiyojlariga javoban integratsiyalashgan ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratadi. Tadqiqot o'quvchiga yo'naltirilgan muhit yaratishning muhimligini ta'kidlaydi, bu muhit tilni haqiqiy kontekstlarda qo'llashni osonlashtiradi va muloqot, hamkorlik hamda mazmunli almashinuvni rag'batlantiradi. Tadqiqot psixolingvistik tamoyillarni ham o'rganadi va til o'rganish jarayonida kognitiv va hissiy omillarni tushunish dars samaradorligini qanday oshirishini ko'rsatadi. Shuningdek, tadqiqot tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini integratsiyalashga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning kundalik vaziyatlarda amaliy tarzda qo'llay oladigan ko'nikmalarini rivojlantirishni ta'minlaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, kommunikativ metodlarni real hayotiy vazifalar va psixolingvistik tamoyillar bilan birlashtirish o'quvchilarning til bilimini va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so'zlar: *kommunikativ yondashuv, ingliz tilini o'qitish, integratsiyalashgan ko'nikmalar, real hayotiy muloqot, psixolingvistika, o'quvchiga yo'naltirilgan metodlar, til o'zlashtirish, ko'nikmalarni rivojlantirish.*

KIRISH

Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy kommunikativ yondashuvlar til o'rganishni yanada samarali va foydali qilishga xizmat qiladi. Hozirgi kunda til faqat grammatik qoidalarini bilish bilan cheklanmay, real hayotiy vaziyatlarda muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Shu sababli, o'quvchilarda integratsiyalashgan ko'nikmalar tinglash, gapirish, o'qish va yozishni birlashtirib rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kommunikativ yondashuvlar asosiy e'tibor markazida o'quvchi bo'lib, tilni amaliy kontekstlarda qo'llash orqali maqsadga erishishni ta'minlaydi. Real hayotiy muloqot ehtiyojlariga moslashtirilgan darslar o'quvchilarning interaktiv faoliyatini rag'batlantiradi, ularning muloqotga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini oshiradi.

Shuningdek, psixolingvistik tamoyillar til o'rganish jarayonini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Insonning kognitiv jarayonlari, xotira, e'tibor, motivatsiya va hissiy omillarni hisobga olgan holda darslarni tashkil etish o'quvchilarning tilni tez va samarali o'zlashtirishiga yordam beradi.

ASOSIY QISM

Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy kommunikativ yondashuvlar til o'rganish jarayonini amaliy va samarali qiladigan asosiy metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvning markazida o'quvchi turadi va uning tilni haqiqiy hayotiy vaziyatlarda ishlatish qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Kommunikativ yondashuv tilni nafaqat grammatik qoidalar to'plami sifatida, balki muloqot vositasi sifatida o'rganishga imkon yaratadi.

Zamonaviy darslarda o'quvchilarga real hayotiy muloqot vazifalari berish orqali ular tilni haqiqiy kontekstlarda qo'llashni o'rganadilar. Masalan, dars davomida do'konda xarid qilish, mehmonni kutib olish, kasbiy suhbatlarni olib borish, sayohat paytida savollar berish yoki yo'llanma so'rash kabi vaziyatlar o'quvchilarga beriladi. Ushbu vaziyatlar o'quvchilarning gapirish, tinglash, so'z boyligini qo'llash va tezkor javob berish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Masalan:

O'quvchi supermarketda xarid qilayotganda quyidagi muloqotni mashq qiladi:

English: Can I have two kilograms of apples, please?

Tafsir: Iltimos, ikki kilogramm olma berishingiz mumkinmi? Bu mashq o'quvchiga amaliy so'rovni shakllantirish, iltimosni ifodalash va son, miqdor kabi leksik birliklarni qo'llashni o'rgatadi. Shu bilan birga, muloqotning ijtimoiy madaniyatiga moslashish imkonini ham beradi.

Psixolingvistik tamoyillar dars jarayonida tilni tezroq o'zlashtirishga yordam beradi. Bu tamoyillar insonning kognitiv imkoniyatlari, xotira, e'tibor, motivatsiya va hissiy holatni hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Masalan, o'quvchilarning motivatsiyasi yuqori bo'lgan paytda yangi so'zlarni eslab qolish darajasi oshadi. Shu bilan birga, darsda vizual va audio materiallardan foydalanish, rol o'ynash mashqlari, mini-layklar va guruh ishlari psixolingvistik jihatdan tilni tezroq o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Masalan:

O'quvchilar restoran vaziyatida rol o'ynashadi:

English: Waiter: What would you like to order?

Student: I would like a cup of coffee and a sandwich, please. Bu mashq orqali o'quvchi o'z fikrini aniq ifodalash, savol-javob shaklida muloqot qilish va odob-axloq qoidalarini qo'llashni o'rganadi.

Integratsiyalashgan ko'nikmalar rivojlantirish zamonaviy kommunikativ yondashuvning ajralmas qismi hisoblanadi. Bu ko'nikmalar tinglash, gapirish, o'qish va yozishni birlashtirib, o'quvchiga tilni amaliy tarzda qo'llash imkonini beradi. Masalan, dars davomida o'quvchilarga matn beriladi, ular matnni o'qib, asosiy mazmunini tushunadi, keyin bu mazmun bo'yicha savollarga javob beradi va so'ngra o'z fikrini yozma shaklda ifodalaydi. Shu jarayon barcha til ko'nikmalarini birlashtiradi va o'quvchi tilni kompleks o'zlashtiradi.

Masalan:

Reading: O‘quvchi “My daily routine” matnini o‘qiydi va tushunadi.

Listening: Matn audio shaklida tinglanadi, so‘zlar va talaffuz diqqat bilan eshitiladi.

Speaking: O‘quvchi o‘z kun tartibini so‘zlab beradi.

Writing: O‘quvchi o‘z kunlik rejasi yoki kundalik faoliyati haqida qisqa insho yozadi. Bu jarayon o‘quvchiga real hayotiy vaziyatlarda tilni mukammal qo‘llash, fikrini tartibli ifodalash va matnni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, zamonaviy kommunikativ yondashuvlarda interaktiv metodlardan foydalanish muhimdir. Guruh ishlari, juftlik mashqlari, rol o‘yinlari, loyihalar va muammolar yechish mashqlari o‘quvchilarning muloqotga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Masalan, o‘quvchilar guruh bo‘lib sayohat rejasini tuzish, restoran menyusini tarjima qilish yoki ijtimoiy mavzularda muhokama qilish orqali ingliz tilida amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Masalan:

O‘quvchilar “Travel plan” loyihasini tayyorlaydi:

Qaysi shaharlarni ziyorat qilish, transport va turar joyni tanlash, xarajatlarni hisoblash.

Loyihani guruh bo‘lib taqdim qilish.

Har bir o‘quvchi o‘z vazifasini ingliz tilida tushuntiradi. Bu mashqlar o‘quvchilarda **kommunikativ ko‘nikmalar, muammolarni hal qilish qobiliyati, ijodiy fikrlash** va **tilni amaliy qo‘llash** ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, texnologiyalardan foydalanish ham zamonaviy kommunikativ yondashuvni samarali qiladi. Onlayn platformalar, interaktiv darsliklar, video va audio materiallar, virtual suhbatlar o‘quvchilarga tilni haqiqiy kontekstlarda ishlatish imkonini beradi va o‘quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Masalan:

O‘quvchilar Zoom yoki Teams platformasida ingliz tilida qisqa suhbatlar o‘tkazadi.

Onlayn forumlarda muammolar bo'yicha fikr almashadi.

Video materiallar orqali talaffuz va intonatsiyani mashq qiladi.

Natijada, zamonaviy kommunikativ yondashuvlar, real hayotiy muloqot ehtiyojlariga moslashtirilgan vazifalar, psixolingvistik tamoyillar va integratsiyalashgan ko'nikmalar birlashtirilgan darslar o'quvchilarning tilni amaliy qo'llashini, muloqot qobiliyatini va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Ushbu yondashuvlar orqali o'quvchilar nafaqat grammatik bilimga ega bo'ladilar, balki real hayotiy vaziyatlarda tilni samarali ishlata olish ko'nikmalarini ham egallaydilar.

English Expression	Uzbek Expression	Yoritilish jarayoni / Ta'rif
Can I have a glass of water, please?	Iltimos, bir stakan suv bera olasizmi?	O'quvchi so'rov berishni mashq qiladi, iltimos ifodalash va odob-axloq qoidalarini o'rganadi. Real hayotiy vaziyatda muloqotga tayyorlaydi.
I need directions to the nearest pharmacy.	Eng yaqin dorixonaga qanday borishni ayta olasiz?	Yo'nalish so'rash mashqi, savol-javob va amaliy kommunikativ ko'nikmalar rivojlantiriladi. O'quvchi psixolingvistik jihatdan diqqat va tushunishga o'rganadi.
How much does this cost?	Bu qancha turadi?	Xarid qilish jarayonida narx so'rash mashqi, son va birliklarni qo'llashni o'rgatadi. Muloqotga yo'naltirilgan vazifa.

English Expression	Uzbek Expression	Yoritilish jarayoni / Ta'rif
Excuse me, could you help me with my luggage?	Kechirasiz, yukimni ko'tarishda yordam bera olasizmi?	Xizmat so'rash, ijtimoiy muloqot va odob-axloq qoidalarini o'rganish. Rol o'yinlari yordamida psixolingvistik jihatdan mustahkamlash.
I have a reservation for two.	Men ikki kishilik rezervatsiya qilganman.	Mehmonxona vaziyatida muloqot, tartib va amaliy leksik birliklarni qo'llash. Integratsiyalashgan ko'nikmalar — tinglash, gapirish.
Could you recommend a good restaurant nearby?	Yaqinda yaxshi restoran tavsiya eta olasizmi?	Tavsiya berish, so'rov berish, muomala va psixolingvistik tushunchalarni mashq qilish.
I am feeling unwell; can I see a doctor?	O'zimni yomon his qilyapman; shifokor bilan ko'rishsam bo'ladimi?	Sog'liq bilan bog'liq so'z boyligi, real hayotiy vaziyat, integratsiyalashgan ko'nikmalar.

XULOSA

Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy kommunikativ yondashuvlar, real hayotiy muloqot vazifalari, psixolingvistik tamoyillar va integratsiyalashgan ko'nikmalarni rivojlantirish birgalikda til o'rganish jarayonini samarali qiladi. Tadqiqot va amaliy mashqlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar faqat grammatik bilimga ega bo'lib

qolmay, balki tilni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash, fikrlarini aniq ifodalash va boshqalar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Zamonaviy kommunikativ yondashuvlar o‘quvchini faol ishtirok etishga undaydi, real vaziyatlarni simulyatsiya qilish orqali ularning tilga bo‘lgan qiziqishi va motivatsiyasini oshiradi. Psixolingvistik tamoyillar esa til o‘rganish jarayonida kognitiv va hissiy omillarni hisobga olib, o‘quvchining tez va samarali o‘zlashtirishini ta’minlaydi.

Integratsiyalashgan ko‘nikmalar tinglash, gapirish, o‘qish va yozishni birlashtirish orqali o‘quvchilar tilni kompleks o‘zlashtiradi va real hayotiy kontekstlarda amaliy qo‘llay oladi. Shu bilan birga, interaktiv mashqlar, rol o‘yinlari, guruh ishlari va texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarda muloqot qobiliyatini, ijodiy fikrlashni va mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Zamonaviy ingliz tilini o‘qitish metodlari. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2015. (Ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy kommunikativ yondashuvlar va metodik tavsiyalar.)
2. Ingliz tilini pedagogik va psixolingvistik jihatdan o‘qitish. Toshkent: Movarounnahr nashriyoti, 2012. (Psixolingvistik tamoyillar va ularning til o‘rganish jarayoniga ta’siri.)
3. Integratsiyalashgan til ko‘nikmalarini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Fan nashriyoti, 2014. (Tinglash, gapirish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini birlashtirib o‘qitish usullari.)
4. Real hayotiy muloqotga yo‘naltirilgan ingliz tili darsliklari. Toshkent: Ma’naviyat nashriyoti, 2016. (Real hayotiy vaziyatlarda ingliz tilini amaliy qo‘llash va muloqot mashqlari.)